4609/P 5547

TENTAMEN

MEDICUM

CIRCA

AFFECTIONEM GASTRICAM PITUITOSAM;

Quod Deo juvante, in augustissimo Ludovicæo monspeliensi tueri conabitur, argumentantibus ill. Professoribus regiis D. D. P. J. BARTHEZ, Universitatis-Cancellario; G. J. RENÉ, decano; A. GOUAN, pro-decano; F. BROUSSONET; F. VIGAROUS; H. H. L. BRUN; H. FOUQUET; J. B. T. BAUMES.

AUCTOR

Casimirus-Mathæus Sarget, è loco Luchapt olim apud Pictones in almâ Universitate Pictaviens. Liberalium Artium Magister, & in Celeberrima Monspeliensi Universitate Medicinæ Alumnus. Pro trimestri Aprilis, 1791.

Pro Baccalaureatûs Gradu consequendo.

MONSPELII,

Apud Joannem-Franciscum PICOT, Univerſitatis Medicinæ Typographum.

M. DCC. XCI.

PATRI OPTIMO

NEC-NON

TENERRIMÆ MATRI

HAs in arte medicâ primitias tanquam gratitudinis et amoris monumentum,

D. V. C.

Addictiſſimus & obſequentiſſimus
Filius
C. M. SARGET.

TENTAMEN

MEDICUM

CIRCA

AFFECTIONEM GASTRICAM PITUITOSAM.

ITA à naturâ comparati sumus, ut nulla nobis sit ætas, nulla pars quam morbus non invadat, unde *Hippocrates* » omnis homo » ægritudo est ». Miserrimam nostram vitam expresserunt poëtæ :

> Editus in lucem jacuit sine viribus infans, Ovid.
> Vagituque locum lugubri complet, ut æquum est
> Cui tantum in vitâ restat transire malorum, Lucret.

Notandum est tamen quod non ideò sint diversi generis morbi, quia diversum locum afficiunt ; curationes enim naturam morborum ostendunt ; itaque si phrenitis, v. g., pleuritis ophtalmia, surditas etc. iisdem remediis curan-

tur, indè sequitur istos morbos esse ejusdem generis : porro rem ita se habere sæpè sæpiùs clarissimorum virorum de re medicâ bene meritorum, scilicet *Sydenham*, *Stoll*, *Selle*, *Tissot*, *Vagler*, *Roederer*, etc. observationibus constat, et celeberrimorum hujusce licei professorum praxi confirmatur, ut quotidie ex illorum ore audire est : idem de ætate dici potest, et quamvis observatio docuerit morbos infantum et mulierum ut plurimum ad pituitosos pertinere, juvenum ad inflammatorios, virorum ad biliosos attamen clymata tempestates et vivendi modus, cum maximus sit illorum influxus in œconomiam animalem, hunc naturalem morborum ordinem invertere possunt : nihil enim in naturâ absolutum. Legibus ut satisfaciam universitatis affectionem gastricam pituitosam suscepi tractandam, et eam eo lubentius amplexus sum quod hodie mihi longe aliis frequentior videatur.

Inter diversas causas quæ huic morbo ansam præbere possunt, primum locum occupant sequentes : temperamentum phlegmaticum seu pituitosum ; regio frigida simul et humida *Hippocrates*. » Aëris ambientis humiditas, inquit » *Ballonius* pituitosos acervat humores, et non » paucas generat aquositates ». Alimentorum inopia atque inædia, victus farinosus *Roederus* et *Vaglerus*. Alimenta vapida aquosa, male sana, cruditas fructuum, substantiæ mucilaginosæ *Huxam*. Potionum gelidarum abusus *Baglivi*. Auster, unde *Hippocrates* de flatibus » auster » pituitæ parens ». exercitium neglectum, vigiliæ, studia labores nimii, vehementiores animi affectus, ira, terror, mœror, quibus morbum

hactenùs latentem, febris saltem expertem, subitò accensum aut exasperatum aliquoties notaverunt *Roederus* et *Vaglerus*, phlebotomiarum, emeticorum purgantium mulierumque abusus *Huxam*. Febrim variolosam pituitosam vidit *Tissotus* ab evacuationibus et diætæ præparatoriis nimium protractis; evacuationum mucosarum suppressio, exanthematum retropressio, sic juxtà *Vaglerum* et *Roed.* huic febri preveniendæ optimum fuit herpete, scabie, aliisque cutis affectionibus laborare. Sudores matutini neglecti, si qua sit ad hunc morbum dispositio, quod cognoscitur attendendo ad ea quæ supra retuli. » Nihil magis, inquiunt auctores libri de » morbo mucoso, ad febres abdominales eas» demque pessimas disponit quam neglecti su» dores matutini et in universum turbatæ nocturnarum febricularum crises, fibrarum laxitas, unde non mirum si infantes et mulieres generaliùs afficiat hic morbus; sic legitur apud *Stollium* in sequiori sexu subinde epidemicum esse, dum parcit viris, sunt innumeræ aliæ causæ, sed quas retuli, mihi sufficere videntur.

Hanc affectionem denuntiant lassitudines, anxietates, somnolentia summa, *Weiz*, *Baglivi*, articulationum dolores, cutis pallidus color, tristitia, ponderis sensus in regione epigastricâ, nauseæ, ructus acidi, » en gé» néral, l'habitude d'éprouver des rapports » acides dénote assez communément cette dis» position du corps qui le rend très-sujet aux » fièvres gastriques pituiteuses ». *Grimaud*. Sitis vix ulla, cibi fastidium ingens, lingua glutinosa substantiâ albâ quasi lardo obducta, sen-

sus materiæ tenacis fauces obsidentis *Kœempf*, aphtæ, saliva lenta *Stoll*, dentium spurities, sapor linguæ depravatus matutino tempore, et fœtor quidam oris *Baglivi*. Dejectiones pituitosæ febris huncce morbum concomitans typum sæpissimè quotidianum quandoque quartanum sequitur, exacerbationes sunt vespertinæ, et illud signum tanquam pathognomonicum ope cujus affectio pituitosa à biliosâ sanguineâque discerni potest, præbet *Sthalius*. Calor fere naturalis est, quamvis juxta *Stollium* erumpentes quasi igneos calores ex fronte atque oculis querantur ægri. Pulsus vix immutatus, lentior tardiorque quandoque quam in statu sanitatis. Urina tenuis limpida *Kœempf*, *Selle*, aquæ similis quandoque naturalis *Baglivi*. » L'urine est communément pâle » et souvent limpide, fréquemment de la cou» leur du petit lait ou semblable à de la bierre » éventée, elle n'a pour l'ordinaire aucun sédi» ment ou si l'on y en trouve, il ressemble à du » ſon éparpillé » *Huxam*. Caput stuporis et gravedinis sensu valde afficitur. Mentem multo frequentius à vitio gastrico turbatam vidit *Stollius* quam á sanguine aut alibi existente causâ. Æger vel in coma vel in phrenitidem facile incidit, at non eò excandescentiæ et furoris ascendit phrenitis in hâc febre pituitosâ atque illâ, quâ febre biliosâ sanguineâve correpti laborant, ut optimè observavit cl. *Sydenhamus*, quin imo æger potiùs tranquillè delirat incongrua subinde effutiens. Alvus tarda, levis vel nullus catharticorum sat efficacium effectus. » Alvus stiptica, inquit *Baglivius* »,

abdomen plerisque intumescens, dolens, et magna virium dejectio. Hæc sunt symptomata præcipua affectionem gastricam indicantia.

Istius morbi in principio si recta et opportuna instituatur medela, quam facillimè sanatur æger; si vero nimium protrahatur morbus et altas radices injiciat, heroïca artis auxilia aliquando contemnit et perit æger.

Nihil rectiùs conducit ad veram morbi therapeïam, quam cognitio viarum solutionis quas hic morbus affectat. Observatione autem constat solutionem (1) morbi de quo hic agitur per vomitum et alvi fluxum materiæ pituitosæ accidere. Itaque cum medicus sit naturæ minister, ducere debet quo natura vergit. Sed cum pituitosæ materies tantâ ut plurimum donentur viscositate ac tenacitate, ut in principio nec emeticis, nec catharticis cedere possint, præmittenda sunt digestiva, quæ illis mobilitatem et fluiditatem concilient. Hunc effectum optimè sortiuntur oximel, taraxaci decoctum, salia neutra parvâ dosi, præcipuè sal ammoniacum, quod huic febri magis quam aliis juxta *Stollium* congruit. His præmissis si materies sursum turgeat, quod cognoscitur sequentibus signis, linguâ squallidâ ita ut sordities digito desumi possit juxta *Sellium*, animâ fœtidâ, inquietudine etc. Illico ad emetica confugiendum est scilicet ipecacuanha, et præparationes antimonii. Si vero deorsum quod indicant genuum

---

(1) Solvitur etiam quandoque per urinas et sudores sed rarius inde utilitas sudoriferorum præcipuè sub finem.

gravitas, lomborum dolor ad cathartica (1) devenieudum est, inter catha t ca probatiora annumerari debent salia neutra, Senné, manna, rheum, agaricum præparationes mercuriales, etc. Primis viis sat purgatis, de tono ventriculo et intestinis restituendo cogitandum est. Ad hoc inserviunt kinakina, arnica, vinum, et regimen corroborans. Sic se generatim gerere debet medicus. Propter autem aliqua symptomata alia auxilia veniunt adhibenda, ut vesicatoria tum propter delirium, tum propter vires nimis debilitates, tum quia materies morbifica diversas corporis partes infarcit.

---

(1) Tempus quo sopita manent omnia symptomata opportunissimum est ad illorum administrationem *Baglivi*,

FINIS.